

Király Zoltán

AZON A TAVASZON

Arra kért a szerkesztő, írjak 1989-ről.¹ Ami az akkori esztendőről eszembe jut. Bármi. Egy történet. Egy nap. Egy személy. Satöbbi.

De ez nem megy. Számomra az az esztendő igencsak telített volt izgalmas, mozgalmas, no és felemelő érzésekkel. Rettentő nehéz valami „egyet” kiragadnom. Így hát volt szerkesztő-riporterként – valamikor még műveltem a televíziós újságíró szakmát is – igyekszem „megszerkeszteni” az én ’89-emet, a teljesség igénye nélkül.

Az Élet és Irodalom 1989. január 23-ai száma közölte Bencze János riportját a Munkásör Baráti Kör meg alakulásáról. A régi harcosok egyike-másika engem sem kímélt harcias mondandójával: *„Én vállalom, hogy baloldali összeesküvők vagyunk! – emelkedett szólásra dr. M., a nyugalmazott rendőrtiszt. – [...] Mi annak idején megfogadtuk, hogy a fegyvert a kézből nem adjuk ki! Hát nem is adjuk! Akkor se, ha ez nem tetszik egyeseknek. Az ilyen Király Zoltán-féléknek. Mellesleg azokat kellene máshova tenni.”*

A másik régi harcos mondandója sem volt súlytalanabb. Tovább idézve a riportot: *„Itt több párt is szerveződik titokban: az MDF, a Fidesz – ő Fidosznak olvassa egy stencilezett füzetből –, a Szabad Demokraták Szövetsége. Vagy a Történelmi Igazságtétel Bizottsága, akik még 56-ot is át akarják értékelni. Ez ellen pedig harcolni kell! Mert ne gyűjjenek itt az alternatívákkal, itt ki lett mondva a szocializmus. Vagy ott a parlament is. Jól mondta az előbb az elvtárs, az ilyen Király Zoltánokat is figyelni kell. És készüljünk a harcra, mert ezek az alternatívák sok mindent akarnak, csak a realitásokból nem akarnak kiindulni. Mert itt osztályharc folyik, és ebben mi vagyunk otthon.”*

Hogy ellenszenvüket kiérdemeltem, értettem is, hiszen elég egyértelműen fogalmaztam testületükről az 1989. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslat vitája során, az 1988 decemberében elhangzott felszólalásomban: *„A munkásörtség költségvetése – ennek léte vagy nem léte – nem pusztán költségvetési, sokkal inkább politikai szempont. Am politikailag sem lehet egyetérteni a szervezettel. Mondjuk ki: ez a szervezet a diktatórikus szocializmus intézménye. Mi pedig – remélem, hogy nemcsak szavakban – valóban demokráciát akarunk teremteni. A demokrácia intézményeinek megerősítése, kiépítése viszont pénzbe kerül. Ezért javaslom: szüntessük meg költségvetésileg is ezt az 1 milliárd 43 millió forintot, és kapják meg a Belügyminisztérium közbiztonsági intézményei, az ügyészségek és a bíróságok”.*

¹ Ez a visszaemlékezés eredetileg a 168 óra című közéleti hetilap 2009. márc. 12-i számában jelent meg.

A munkásórség megszüntetéséről csak az 1989. október 17-én beterjesztett törvényjavaslat alapján döntött az utolsó „szocialista rendi” országgyűlés.

Nemcsak a „régí harcosok” tartották úgy, hogy Király Zoltánra „figyelni kell”. 1989-ben arról is meggyőződhettem, hogy az állambiztonság is kitüntetett figyelmével. Érdeklődésük – jelentéseikből legalábbis ez derült ki számomra – 1987-88-ra nyúlik vissza. Szó szerint közlöm most: *„a budapest, belgrád rakpart 24. sz. alatt ismét megnyílt rakpart klub első programját 1988. február 12-én tartja. a rendezvényen király zoltán csongrád megye országgyűlési képviselője »reformor-szággyűlés, 1987« címmel tart vitaindító előadást. (Szélgjegyzet: »jelentettük!«) Király zoltán szereplése az ellenzéki ellenséges tevékenység szervezésében közismert szerepet játszó klubban állambiztonsági szempontból figyelmet érdemel. politikai irányultságának alakulását mutatja az a tény is, hogy csatlakozott a többségében a nemzeti radikális ellenzékhez tartozó személyek által kezdeményezett felhíváshoz az aradi vértanúk és az önkényuralom áldozatai emlékművének felállítására. neve a védnökségben ezek sorában szerepel. Intézkedés: tájékoztatjuk az mszmp csongrád megyei bizottsága első titkárát.”*

Mi tagadás, ezek ma is érdekes „olvasmányok” számomra. No, és ha arra gondolok, hogy az állambiztonság – serdülő kislányom gyanútlanágát kihasználva – még a szegedi lakásomban is kutakodott, akkor ugye megértik, nekem ilyen szempontból is izgalmas volt 1989.

De távolodjunk az efféle „izgalmaidtól”. Annál is inkább, mert azon a tavaszon sokkal szívmenengetőbb, amolyan petőfis érzés uralt: *„Szabadság! Szerelem! E ket-tő kell nekem.”*

A szerelem rámtalált, március 4-én nőmül vettem. A szabadság mámorító érzését pedig – tízezrekkel együtt – megismerhettem március idusán. A most, írás közben is előtörő érzelmeim közreadása helyett szóljon inkább a valamelyest tárgyilagosabb, ám a légbört, a hangulatot mégis jól érzékeltető tudósítás a szegedi Móra Ferenc Múzeum előtt tartott ünnepi megemlékezésről.

„Amikor híre ment, hogy megérkezett az ünnepség szónoka, Király. Zoltán, imitt-amott hangos felkiáltásban tört ki a tömeg: éljen Király! Aki egyébként a Himnuszt követően dübörgő taps kíséretében mikrofonhoz lépett. Előbb Jókait idézte, aki a márciusi forradalomról a következőket írta: »Tartsátok tiszteletben e napot, melyen a nép szava először szólalt meg. A magyar nemzet szabadsága e naptól kezdődik. A nép felébredett, a nép kivítta jogait.« Majd így folytatta: »A tizenkét pont március 14-én még szinte magánügynek tűnt, egy maroknyi fiatal nyilvánította nemzeti ügygé, népi követeléssé. Ám másnap az elősereglett civilhad átérezte saját sorsa megreformálásának történelmi szükségszerűségét. A tizenkét pont március 15-én egyetemes ügyé lett, a legegységesebben magyarrá.

Évtizedek után most ismét őszintén, nyíltan és büszkén emlékezhetünk meg történelmünk eme legdicsebb eseményéről. Nem feledhetjük, hogy az 1948-tól meghatározó politikai hatalom évtizedekig kisajátította legnagyobb ünnepünket. A mai Magyarország politikai közléte légüres térben zajlik. Legitimációs vákuum keletkezett. Ez jellemzi a mai parlament munkáját is. Most, 1989. március idusán mégis joggal mondhatjuk: mi, magyarok ma egy új politikai vállalkozás részesei lehetünk. Magyar modell formálódik, magyar és európai. Közös célunk csak egy lehet, s ebben nemzeti közmegegyezés: a valóságos és minél teljesebb demokrácia megteremtése.» Király Zoltán hite szerint ezt üzenik a forró, lángoló, lázas értelem irányította márciusi ifjak.» (Bodzsár Erzsébet, Délmagyarország, 1989. március 16.)

Ott és akkor majdnem azonos hőfokkal éreztük, „megéltük” 1848. március 15-ét! A múzeumkertben összesereglett ezrek a kivonult civilhad élményét, magam pedig – a Móra Ferenc Múzeum lépcsősorának tetején állva – Vasvári, Irinyi, Jókai és Petőfi lázas értelem irányította szabadságvágyát, szeretetét. Felemelően szép, mármár mámoros érzés volt, így húsz esztendő távlatából is. (Istenem, bárcsak ma is...)

Aztán a mozgalmas hétköznapiak jöttek. Angliába mentem... De előtte, még áprilisban Mester Ákos vendége voltam a Radnóti Színpad közönsége előtt az Éjszakai szóváltás című televíziós felvételen. Ákos utolsó kérdése valami olyasmi volt: az elleneim most biztos örülnek, hogy három hónapra elmegyek itthonról, de nem megfutamodás-e a távollét? Válaszom ennyi volt: „Üzenem nekik: hazajövök.”

Angliában ért az üzenet, a Magyar Hírlap hívott föl, majd azt közölte 1989. június 2-án: »Az Országgyűlés alelnökének jelölték Király Zoltánt, aki (telefonon) elmondta: Budapestről keresték fel ezzel a kéréssel, és ő – bár a jelenlegi országgyűlést alkalmatlannak tartja a törvénykezésre – igent mondott.»

Ezek után nem is választottak meg alelnöknek.

Nagy Imre és mártírtársai újratemetését is angolhonból követhettem figyelemmel, a BBC jóvoltából szinte végig élő adásban. Július 11-én azonban már itthon voltam, amikor George Bush budapesti látogatásakor találkozott az ellenzék vezetőivel. Elnézve most a fényképet, mintha túl-

zott rajongással tekintenek rá. Mi tagadás, valami ilyesféle érzélem volt akkor bennem, végtére is nem mindennap kezelhet az ember egy világhatalomnak az Ópe-renciás-tengeren túlról érkezett elnökével.

S az események pörögtek tovább. A krónikásoktól idézem akkori önmagammat:

„Azonosulni leginkább a Magyar Demokrata Fórum elképzeléseivel tudok, de közel áll hozzám a Magyar Parasztpárt utóda, a Magyar Néppárt is.” (Magyar Hírlap, 1989. augusztus 4.)

„Zoltán, az a hír járja, hogy ha szóba jönne, te nem zárkóznál el a köztársasági elnökké jelölésedtől.” „Pontosan így van...” (Délmagyarország, 1989. augusztus 26.)

„Megalakult a parlament ellenzéki csoportja. Király Zoltán ismertette, hogy a parlamenti csoporthoz bárki csatlakozhat, csak MSZMP-tagok nem.” (Magyar Hírlap, 1989. szeptember 1.)

Persze 1989 kora ősztől már beindult, a korábbi időszakhoz viszonyítva, a „törvénygyár”. Az 1988 nyarán benyújtott „Demokrácia csomagterv” alapján – Bihari Mihály szakmai munkáját vittem be a T. Házba – a rendszerváltó törvények a köztársasági elnöki jogintézményről, az Alkotmánybíróságról, az Állami Számvevőszékről, az egyesülési és gyülekezési jogról szóló törvényjavaslat stb. megvitatása és elfogadása.

No meg az alkotmány módosítása: Magyarország köztársaság. Kikiáltása az ötvenhatos forradalom kitörésének emléknapján, október 23-án következett el. Szűrös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök ugyanarról a parlamenti erkélyről „cselekedte” meg ezt, amelyről Nagy Imre miniszterelnök szólt 1956 ugyanezen napján az összesereglett tüntetőkhez. Harminchárom esztendővel később én is ott álltam, szemben az erkéllyel, a Kossuth tér közepén, százezernyi polgártárral együtt. S erre sem mondhatok mást, csak azt: felemelő érzés volt.

S közben hitvesem – akkor még csak vágyfogantatású Marci és Máté fiam édesanyja – ott várt a metrókijáratnál, és fogalma sem volt, hol is vagyok órák óta. Mert megszokta tőlem, hogy ha azt mondom, ott leszek, akkor az úgy is van. Ha mégsem, akkor jön az üzenet, telefon, távirat, csőposta, de tudja, miért nem.

Apropó: a kedves és az üzenet. 1989 decemberében, szinte a romániai forradalom előestéjén egy vidéki rendezvényre mentem. Feleségem az egyetemen volt, csak üzenetben tudtam értesíteni. Ekképpen: „Szerelem! Elmentem Szűrös Mátyással Sárospatakra, egy Tőkés László melletti szolidaritási gyűlésre. Remélem, nagyszerű lesz, s persze nem húzódik el oly soká... hogy még ébren ne találjalak. Mert ha igen, akkor megmondom az elnöknek: Matyikám, 'tsalódtam' benned. Szóval, igyekszem haza. Szeretlek, hiányzok. Zoli.”